

WAAR WOLVEN WONEN

Een vertelling uit den Kaukasus

DOOR

MARIJO

WAAR WOLVEN WONEN

(EEN VERTELLING UIT DEN KAUKASUS)

DOOR MARIJO

TEKENINGEN VAN J. VEENENDAAL

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

Iwan Pedrofski richtte zich op uit zijn geknelde houding en rechte den strammen rug. Het viel niet mee, onder de brandende stralen der Russische zon het onkruid te wieden. En op deze vruchtbare akkers in het land van den Kaukagus schoot het buitengewoon snel en welig op. Iwan zag echter tot zijn blijdschap, dat ook de jonge korenhalmen prachtig groelden. De akker beloofde weer, net als vorige jaren, een rijken oogst. Slechts even gunde hij zijn rug wat ontspanning. Dan begon hij weer moeizaam te arbeiden. De hete, zonnige zomer was kort en de akker groot. Alleen hem, die al zijn tijd en krachten er aan gaf, beloonde hij met een schat van volle korenaren. En volle aren betekenden het leven voor den Russischen boer. Zonder koren wachtten hem honger en dood. Daarom werkte Iwan op zijn land van het vroege zonnegloren, tot het late avondrood. Zijn vrouw, Maritsa, en de oudste drie jongens, hielden het overige van de boerderij in orde. Ze verzorgden het paard, de koe, de varkens, de schapen en de kippen en hadden alle dagen de handen meer dan vol. Ook de kleine Nada, het zevenjarig zusje, had haar taak. Ze paste op de kleine Zurhoi, die nog in de wieg te spartelen lag. Ze kon tóch niet naar school gaan, want de school was in de stad, vele wersten ver. Wel had ze bij den goeden ouden Pope, wj zouden zeggen, den dominee, een beetje lezen en schrijven geleerd. Maar nu zat die Pope in de gevangenis, al heel lang. En Iwan en Maritsa hoorden niets meer van hem. Het was niet, omdat de Pope kwaad gedaan had, helemaal niet. Maar in Rusland was het een misdad, als iemand nog in God en den Heere Jezus geloofde. En omdat de Pope dat deed, en ook de mensen bleef vertellen uit den Bijbel,

werd hij op zekeren dag weggehaald uit zijn huis, bij zijn vrouw en kinderen vandaan en naar de gevangenis gebracht. Niemand wist, wat er met den Pope gebeuren zou. En niemand wist, of zijn vrouw en kinderen en de mensen uit het dorp hem ooit terug zouden zien. Ze waren erg bedroefd om hem. Maar hij zelf bleef op God vertrouwen en onderging getroost zijn lot. Nu was er niemand meer, die 's Zondags preekte voor de mensen in het dorp. De kerk was gesloten en de deur door de gerechtsdienaren verzegeld. Veel mensen vergaten langzamerhand, wat de Pope hun geleerd had, en dat bedoelde de regering van Rusland ook. Maar er waren er ook, die trouw bleven aan hun geloof in God en den Heere Jezus. En tot hen behoorde het gezin van Iwan Pedrofski.

Er was heel wat nodig voor een gezin met vijf kinderen, die dag aan dag een verbazingwekkenden eetlust bleken te bezitten. Doch over het eten behoefde Maritsa zich niet bezorgd te maken. Ze hadden gelukkig genoeg koren in de schuur, om er brood en koekeken van te bakken en brij van te koken. Maar er was meer nodig dan brood alleen. Maritsa moest toch ook geld hebben voor kleren en allerlei dingen in het huishouden. Bij ziekte moest er toch een dokter betaald kunnen worden en soms hadden ze geneesmiddelen of versterkend voedsel nodig. Iwan moest zijn gereedschappen onderhouden en het huis en de schuur opknappen. Dat kostte allemaal geld. En hoe kwamen ze daaraan? Dat was nu de grote zorg van Iwan en Maritsa. En deze zorg hadden ze vroeger niet gekend. Toen leverde de boerderij hun een ruim bestaan op. Ze kregen een goeden prijs voor de eieren, de melk, de boter en de kaas, de wol van de schapen, de biggen en de kuikens. De vruchtbare akker gaf overvloed, zodat Iwan heel wat koren voordelig kon verkopen. Zo bezaten ze altijd geld genoeg, om alles te kopen, wat ze nodig hadden.

De laatste jaren was daar echter een grote verandering in gekomen.

Stalin, de man, die in Rusland alles te zeggen had, gebod, dat de boeren alles, wat ze aan producten van de boerderij overhielden, moesten verkopen aan de regering. Ze mochten slechts zoveel zelf houden, als ze behoefden voor eigen gebruik. Ook hun vee moesten ze aan de regering uitleveren.

„Maar dat doen we niet!“ zeiden de boeren in hevige boosheid. „Dan slachten we liever ons vee.“ En ze deden het ook.

Daar schrok Stalin toch van. Hij verzachtte zijn bevel wat en stond toe, dat de boeren een koe en twee scha-

pen, vier varkens en wat kuikens hielden. Het was te begrijpen, dat Maritsa het weinige, dat zo'n kleine vee-stapel opracht, nagenoeg geheel voor haar huishouden nodig had. Ze kon dus niet veel verkopen en voor dat beetje kreeg ze van de regering nog maar een schijntje. Het was zo bitter weinig, dat ze er eigenlijk niets aan had. Nieuwe kleren kon ze er niet eens voor kopen. Ze laptte de oude maar op, zo goed en zo kwaad dat ging. En met alles moest ze o zo zuinig zijn. Gelukkig had ze geen gebrek aan brandstof voor de grote stenen kachel, die 's winters het woonvertrek verwarmde en waarop ze het eten kookte. Paul en Alex en Peter kapten hout in het grote bos, dat daar in de verte aan den horizon oprees. Met de slade vervoerden ze het naar huis, als de eerste sneeuw de wegen glad gemaakt had. Dan zaagden ze het aan blokken en stapelden die hoog op achter de graanschuur. Het was gelukkig, dat Maritsa zulke flinke zoons had. Want geld voor brandstof zou ze niet hebben kunnen missen. Ze vond het niet prettig, om zo arm te zijn, natuurlijk. Maar ze bedacht, dat ze in ieder geval genoeg eten bezaten. Ze behoefden geen honger te lijden. En geen kou. Dat stemde haar en Iwan weer tevreden en dankbaar. En ze zeiden tegen hun kinderen: „God zegent ons nog, dat onze oogst er zo mooi bij staat. We zullen ook dezen winter weer niets te kort komen.”

II.

Ieder voorjaar zaaiden de boeren hun graan uit op de vruchtbare Russische akkers. Van graan komt voedzaam brood en brood is voor den Russischen boer het hoofdvoedsel.

Maar sinds enkele jaren hadden ze gezaaid en geoogst

met onwil in het hart. Die onwil groeide tot wrevel en heftige verontwaardiging. Wat hadden ze er aan, of de oogst al rijk was? Wat wonden ze er mee, of ze al zwoegen, om het land vrij van onkruid te houden? De regering pikte toch alles in, wat ze méér oogstten, dan ze konden opeten. En ze ontvingen er schandelijk weinig geld voor.

Toen, het was in 1932, besloten de meeste boeren, zich tegen de regering te verzetten. Enkele jaren terug hadden ze dit ook gedaan, door hun vee te slachten. Nu zouden ze het doen, door hun oogst te vernielen. Ze bezaaiden wel hun akkers, maar verder besteedden ze er niet de minste zorg aan.

Ze zeiden: „Denk je, dat wij nog langer zwoegen, om een goeden oogst binnen te halen, wanneer wij toch alles, wat we niet zelf gebruiken, voor wat of niemandal moeten afgeven aan de regering? We bedanken er voor. We doen het niet.“

Voortaan lieten ze het onkruid groeien, zo hard het maar wilde. En toen het koren rijp was, begonnen ze wel met maaien, doch ze haalden maar net genoeg van den akker voor hun eigen gezin. De rest lieten ze staan en dat was nog heel veel. Al dat heerlijke graan stond nog op het veld, toen de regens begonnen te druipen. Daarna sloegen de stormen het plat in de modder. En daar lagen de kostelijke korrels te vergaan....

Niet alle boeren deden mee aan dit verzet. Enkelen dachten aan het Woord uit den Bijbel, om niet alleen den goeden, maar ook den harden meester te gehoorzamen. Het waren er niet veel, die aan deze vermaning gehoor wilden geven, want het was zeer moeilijk voor de arme boeren. Doch Iwan behoorde tot de weinigen, die God hun dankbaarheid wensten te tonen door hun daden en niet enkel door woorden. Daarom zorgde hij

voor zijn land precies zo goed als andere jaren en hij werkte hard, om zijn akker vrij van onkruid te houden. Toen hij weer even het werk staakte en zijn ogen liet gaan over den langen weg, die uitliep in het woud, zag hij in de verte een kleine stofwolk. Hij was nieuwsgierig wie daar wel mocht komen aanrijden op den eenzamen weg. Toen de ruiter wat dichterbij kwam, zag hij tot zijn blijde verrassing, dat het Peter, zijn broer, was, die in het dorp aan de andere zijde van het woud woonde. Wat mocht Peter bewogen hebben, om zoveel uren in deze hitte te komen rijden naar hem toe? En dat in het drukst van den tijd? Of... zou zijn broer ook meedoen met de anderen?...

Iwan liep zijn broer, die van het paard gesprongen was, vlug tegemoet. Ze begroetten elkaar hartelijk, want ze hadden elkaar in langen tijd niet gezien.

Peter stelde Iwan gerust. Er was geen ziekte thuis. Anna en de kinderen maakten het goed. Hij kwam zo maar eens, om met Iwan te praten.

Natuurlijk liet Iwan dadelijk zijn werk rusten. Hij borg de gereedschappen in het schuurtje, dat op den akker stond en toen hij klaar was, zag hij, hoe Peter zijn akker nauwkeurig bekeek. Vreemd genoeg, las hij misprijzen in zijn ogen.

„Staat het koren er niet prachtig bij?” vroeg hij daarom. „Veel te mooi,” antwoordde Peter kort en liep verder, het paard bij den toom leidend, zonder meer naar het koren te zien.

„Dus hij ook al,” dacht Iwan bedroefd. Maar hij zei niets. Straks, als zijn broer uitgerust zou zijn en wat gegeten zou hebben, zouden ze wel verder praten.

Toen Maritsa en de kinderen oom Peter zagen, waren ze heel blij. Ze hielden veel van hem, vooral de kleine Nada. Ze noemde hem altijd: oom prikkelbaard, omdat

zijn baard zo prikte, wanneer hij haar een kus gaf. En toen hij zijn verweerd gezicht boog over de wieg van Zurhof, greep het kleintje met beide handjes in dien prikkelbaard en probeerde zich er aan op te trekken. Paul, de oudste zoon van Iwan, nam dadelijk het paard van oom Peter over, om het te verzorgen. En Maritsa had in minder dan geen tijd thee en koeken voor hem neergezet. Ze vroeg van alles, over zijn vrouw en kinderen en toen ging ze weer aan haar werk.

Toen Peter wat gegeten en gedronken had, begon Iwan over dat vreemde gezegde van straks: „veel te mooi“.

„Wat bedoelde je daar toch mee, Peter?“

„Wel, Iwan, je hebt den mooiste akker van 't hele land. Zwarte, rechte halmen, geen onkruid te bekennen. Je zult een oogst hebben, zo rijk, als je maar wensen kunt.“

„Nu, is dat soms niet gelukkig?“

„Gelukkig... wat ben je van plan te doen, als het koren rijp is?“

„Oogsten, natuurlijk!“

„Alles?“

„Ja zeker!“

„Nu, Iwan, ik zeg je, dat is het domste, wat je doen kunt.“

„Dat begrijp ik niet, Peter.“ Iwan's vermoeden werd zekerheid, maar hij kon het van zijn broer nog niet geloven. Daarom wou hij hem eerst laten uitpraten.

„Begrijp je mij heus niet, Iwan? Of houd jij je maar blind en onnozel? Dan zal ik jou eens wat vertellen. Jij zwoegt, tot je er bij neervalt, om je oogst mooi en gaaf binnen te krijgen. En als je dat gedaan hebt, dan zegt Stalin:

„Geef maar hier, mannetje, dat koren kan ik heel goed gebruiken. Daar betaal ik jou een schijntje geld voor en ik verkoop het duur in de steden en aan het buitenland. Dat is een aardig winstzaakje voor de regering.“ En

daar gaat je arbeid, broer. Je weet toch net zo goed als wij allemaal, dat het zo gaan zal?"

„Zeker, Peter, dat weet ik ook. En ik vind het erg genoeg. Het is een harde maatregel. Ik heb er nachten niet van kunnen slapen. En ik weet nu ook, wat je bedoelde, toen je zei, dat mijn koren veel te mooi stond. Ik was eerst ook van plan, niets meer aan mijn akker te doen. Maar in slapeloze nachten kwamen mij veel woorden in de gedachte, die de Pope ons heeft voorgelezen, woorden uit den Bijbel, woorden van den Heere Jezus. En de Heere Jezus heeft gezegd, dat het beter is onrecht te lijden, dan onrecht te doen. En ook, dat we zowel den harden als den goeden meester moeten gehoorzamen. Toen heb ik mijn gereedschap weer opgezocht en ben weer aan 't werk gegaan. En ik zal trachten den oogst zo goed binnen te halen, als ik kan. En het deel, dat de regering als belasting vraagt, zal ik eerlijk geven. We mogen toch in ieder geval zoveel houden, als we zelf voor ons gezin nodig hebben. Voor het overige moeten we de zorg aan God overlaten. Hij ziet onze verdrukking. Hij zal ons helpen, als wij op Hem vertrouwen.“

„Maar Iwan, we zijn toch vrije boeren. Stalin beschikt maar over ons vee en over ons koren, alsof we zijn slaven waren. Kun je het dan niet begrijpen, dat we er voor bedanken, het land te bewerken en het graan te oogsten, als we zelf geen voordeel van onzen moeizamen arbeid hebben? We komen zo nog tot den bedelstaf. Ik ben de enige niet, hoor, die zo spreek. Heb je dan niet gezien, hoe de andere boeren hun akkers laten verworden? En we zijn van plan, straks, als het graan rijp is, alles, wat we niet nodig hebben, te laten vergaan op het land.“

„Ik weet het, Peter, maar het is een slecht en zondig

plan. Het kostelijk voedsel, dat God laat groeien, mogen de mensen zo niet vernietigen. Dat zou den boeren wel eens bitter kunnen berouwen. Peter, broer, je moet daar niet aan meedoen. Jij weet beter. Lijd liever schade, dan zulk een grote zonde te doen."

Peter staarde peinzend voor zich uit. Wat Iwan zei, was waar. Peters geweten was al den tijd, dat hij zijn akker verwaarloosd had, onrustig geweest. Eigenlijk was hij dáárom den langen weg naar Iwan gegaan. Misschien kon zijn broer hem geruststellen. Iwan zou er zeker net over denken als de andere boeren. Maar nu bleek, dat Iwan er heel anders over dacht. En Peter moest bekenen, ook veel beter. Ja, Iwan had gelijk. Het mocht niet, Gods goede gaven verachten.

Langzaam stond hij op en maakte zich gereed te vertrekken, want de dag was al ver heen en de tocht nog lang.

Iwan bracht hem een eind weg. En toen ze afscheid namen, zei Peter:

„Ik ben blij, dat we gepraat hebben, Iwan. Ik zal mijn akker weer bewerken en mijn oogst binnenhalen. Mijn belasting zal ik betalen. Want een rustig geweten is toch beter dan een volle geldbuidel.”

„Zo is het goed, Peter,” zei Iwan verheugd. Toen namen zij afscheid.

III.

De zomer en de oogsttijd waren voorbij. Over de akkers gingen de herfststormen en een enkelen keer viel er al wat sneeuw. Op Iwans akkers golfde niet meer het goudgeel graan. Dat was al lang gemaaid en gedorst en geborgen in de schuur. Op het kale veld staken de stoppels spichtig uit tussen de witbesneeuwde plekken.

Iwan had het aantal schepels, dat hem als belasting was opgelegd, betaald. Het was hem aan zijn hart gegaan, toen hij daar die volle wagens zag wegrijden. Het was toch zijn graan. Hij had er den helen zomer hard voor gewerkt. Treurig bekeek hij het kleine overschot, waarvan hij tot den volgenden oogst zou moeten leven en nog zaakoren overhouden. Het zou wel ruim genoeg zijn, dat wel. Aan brood zouden ze geen gebrek hebben. Maar er was meer nodig dan brood alleen. En dat meerdere kon hij anders kopen voor het geld, dat hij voor zijn graan ontving, toen hij nog vrij was het zelf naar de markt te brengen. Maar de kleine som, die hij nu van de regering ontvangen had, zou nauwelijks toereikend zijn, om er zijn gereedschappen van te laten herstellen. Er moest hoognodig een nieuw kouter in den ploeg. Het

dak van de schuur diende vernieuwd te worden en er was nog meer, dat dringend om herstelling of vernieuwing vroeg.

Hij overdacht, dat hij wel nieuwe gereedschappen van de regering zou kunnen krijgen, net als andere boeren, die hij kende. Maar dan moest hij met heel zijn gezin en alles, wat hij bezat, zich in dienst van de regering stellen. En hoe! Niets zou meer zijn eigendom zijn. Zijn vee niet, zijn akker niet, zijn wagen, zijn ploeg, zijn schuur, zijn stal, zijn huis, zelfs zijn kinderen zouden van den staat zijn. Neen, dat kon Iwan niet doen. Hij was een vrije boer en dat wilde hij blijven. Liever arm en vol zorgen, maar toch eigen baas, dan een onbezorgd leven, zonder vrijheid en ook zonder godsdienst, zonder geloof. En dat woog Iwan zeer zwaar. Het leven zou voor hem alle waarde verliezen, als hij niet meer zou mogen geloven. Op zekeren morgen, toen hij op zijn erf aan het werk was, zag hij een groot aantal karren rijden, bestuurd door regeringsambtenaren. Verwonderd vroeg hij zich af, wat die wel gingen doen. Belasting inzamelen? Hoe kon dat? Iwan wist immers, dat de boeren slechts voor eigen gebruik geoogst hadden. De rest stond te vergaan op de akkers en was al waardeloos geworden. Om de boerderijen heen tierde welig het onkruid.

Maar eer de avond viel, wist Iwan, waarom zij gekomen waren. Het was tóch om de belasting. Ze hadden de boerderijen bezocht, één voor één. Als roofdieren waren ze op de erven aangevallen. Ze wisten precies te vertellen, hoeveel schepels koren ieder land had kunnen opbrengen, als het goed bewerkt was geweest en de gehele oogst zou zijn binnengehaald.

Naar dat getal schepels berekenden ze nu de belasting. En die belasting kwamen ze halen. En of de boer al zei: „Ik kan van mijn koren niets missen, het is voor mijn

gezin, ik heb anders niets, om tot den volgenden oogst van te leven," daar stoorden ze zich niet aan.

De ambtenaren antwoordden: „Dan had je maar moeten zorgen, dat je genoeg geoogst had, om je belasting te kunnen betalen. Er stond genoeg koren op je akkers. Het is je eigen schuld.“ En zonder medelijden haalden ze uit de schuren, wat ze te vorderen hadden, laadden het op de wagens en reden heen naar andere slachtoffers. Ze konden niet anders doen, de ambtenaren. Stalin had het zo bevolen.

Bij de meeste boeren bleef er maar heel weinig graan in de schuren. „Moeten wij dan verhongeren?“ jammerden ze. Maar niemand luisterde naar hen. Ze hadden hun eigen oogst moedwillig vernield. Nu moesten ze de gevolgen dragen. En die waren vreselijk.

Iwans huis gingen de ambtenaren voorbij. Hij had zijn plicht gedaan. Maar bij Peter kwamen ze. Ze beweerden, dat hij niet genoeg koren geleverd had. Zijn akker zou meer opgebracht hebben, als hij beter het onkruid gewied had. Dus haalden ze nog een groot deel van zijn koren uit de schuur.

Toen de wagens de landstreek verlaten hadden, om het graan te vervoeren naar de plaatsen, waar Stalin het hebben wilde, wisten al de boeren van den Kaukasus en de Ukraine met zekerheid, dat zij een hongersnood tegemoet gingen. En dat in een van de rijkste graanlanden, tussen vruchtbare korenakkers! En dat in 't gezicht van een langen, barren winter! Zonder troost en zonder hoop staarden ze in de toekomst. En er was niemand, die hen wees op God, die de hongerigen voeden wil. En niemand sprak hun van den Heere Jezus, die op aarde was gekomen om te lijden en te sterven, ook voor hun zonden. Want de Popen waren gedood of gevangen en de kerken gesloten. Slechts enkelen, die

hun geloof bewaard hadden, zagen nog licht in die dichte duisternis.

En tot die enkelen behoorden Iwan en Peter. Bitter betreurde Peter het nu, dat hij een poos had meegedaan met het verwaarlozen van zijn akker. Maar hij wist, dat God zijn berouw zag en hem niet zou verlaten.

IV.

De winter heerste streng in het Russische land. Overal was de grond hard bevroren. Wit besneeuwd lagen de vlakten. In het donkere woud huilden hongerige wolven.

Peter en Anna Pedrofski zaten met hun twee jongens, Iwan en Alex, dicht bij de grote stenen kachel, die het vertrek nog maar slecht verwarmde. Het was etenstijd en Anna deelde de kleine porties brood rond. Iwan en Alex hadden hun deel in minder dan geen tijd opgegeten.

„Moeder,” zei Alex, die tien jaar was, „zou ik niet nog een klein stukje schapenkaas kunnen krijgen? Ik heb zo'n akelig gevoel hier.” Hij legde de hand op de plaats, waar hij zijn maag voelde vragen om meer.

Iwan vroeg niets. Hij was twee jaar ouder dan Alex en had begrip genoeg van den toestand, om het zijn moeder niet moeilijker te maken dan zij het al had. Maar hij kon o zo goed begrijpen, wat Alex gevoelde. Het was bij hem precies zo.

Anna zuchtte. „Ik zou het jullie graag geven,” zei ze, „maar we moeten schrikkelijk zuinig zijn. De winter duurt nog lang. Het hele voorjaar groeit er nog niets op het land. Zo lang moeten we zien toe te komen met wat we hebben. En dat is nog maar erg weinig. Ik kan geen

nieuwe kaas meer maken, nu we ons schaaap hebben moeten slachten en opeten."

"En onze twee varkens zijn ook al verkocht," zei Iwan verwijtend. Hij had ze zo lang met zorg gevoerd.

"Dat kon niet anders, jongen," zei Peter. "We hadden geen eten meer voor de dieren. En het geld hadden we nodig om koeken te kopen voor de koe."

"Wees nog maar tevreden," troostte moeder. "Gisteren hebben jullie nog een stuk kippenbout gehad. Jullie hebben het nog goed. Er zijn in het dorp al mensen ziek van den honger. En jullie zijn nog gezond. We hebben nog één kip over. Als het kan, bewaren we die voor Kerstmis. Dan eten we toch nog wat extra's. En straks, als vader de koe gemolken heeft, krijgen jullie een kroes vol melk, nietwaar vader?"

Peter knikte: "Ja zeker. Ga maar vast naar den stal, dan kun je mij straks helpen."

Maar toen de jongens het vertrek uit waren, zei hij met een bezorgden blik:

"De koe geeft bijna geen melk meer. Dat komt, doordat de koeken op zijn. Van stro alleen krijgt ze geen voedsel genoeg."

"Ik heb het ook gemerkt," zei Anna. "En het koren is ook bijna op. Wat moeten we toch beginnen?"

Zoeven, tegen de kinderen, had ze zich goed gehouden. Nu, met Peter samen, moest ze over haar angst praten.

"Peter, weet jij raad? Wat moeten we toch doen?"

"We kunnen de koe nog slachten," zei Peter somber.

"En dat zal wel moeten. Er zit niets anders op. Een deel verkopen en de rest opeten."

"Maar dan hebben we ook niets meer, Peter. Geen melk, geen boter, geen kaas, geen eieren, geen wol, geen zaatkoren. O, Peter, en niemand in het dorp kan ons helpen. Ze zitten er allemaal even slecht voor als wij. Ze

graven de wortels in het bos op, om die te eten. En het duurt nog zo lang, eer er iets op het land begint te groeien!"

"Ja," zuchtte Peter, „ik weet ook niet, waar het heen moet. Alleen kunnen we nog bidden. Misschien wil God ons helpen. Verlies den moed nog maar niet, Anna!" Maar Anna liet zich niet bemoedigen. Daarvoor zag ze de toekomst te donker in.

V.

Den morgen vóór Kerstmis stond Maritsa bij de geschuurde tafel en kneedde het deeg voor de kerstbroden. Ze had Nada ook wat meel gegeven. Die deed daarmee net als moeder en nu kneedde ze ook een broodje voor haarzelf.

Wat later op den morgen verspreidde de heerlijke geur van brood, dat gebakken werd, zich door het vertrek. Nada zat gehurkt voor de stenen kachel te wachten, tot haar broodje gaar zou zijn.

Maritsa had de koffie gezet. Nu sloeg ze een warmen doek om de schouders en liep het erf op, om Iwan en de jongens, die in de schuur waren, te roepen. Daarna haastte ze zich, om weer binnen te komen, want het was vreselijk koud.

Toen ze nog even den weg afkeek, zag ze daar een man aankomen. Strompelend liep hij over den hardbevoren witten weg. Zijn kleren waren vodden. Hij zag er ziek en armzalig uit.

Terwijl Maritsa naar hem keek, rook ze, hoe de geur van het brood zich over het erf verspreidde. Ze dacht aan de hete koffie, die op de kachel te pruttelen stond. En ze wenkte den bedelaar, dat hij binnen mocht komen. Het scheen, dat de vriendelijkheid van Maritsa en de

geur van het brood hem nieuwe krachten gaven. Hij liep rechter en vlugger en zat spoedig in het warme vertrek, dicht bij de kachel. Hij warmde zijn verkleumde handen aan de hete kom, die de dampende koffie bevatte. En toen hij ze leeggedrongen had, deed hij zich tegoed aan het brood en de kaas, die Maritsa hem gul voorzette. Iwan maakte een praatje met hem en vroeg, hoe de toestand was in het dorp, aan de andere zijde van het woud.

„Net als overal,” zei de bedelaar, „honger en ziekte en dood.”

Toen hij weer verder ging, verzadigd, verwarmd en uitgerust, stopte Maritsa hem nog een pakje brood in de handen. Want hij zou nog ver moeten lopen, eer hij het

naaste dorp zou bereiken. Dankbaar voor zoveel gulheid verliet hij de woning.

Toen hij weg was zat Iwan een helen tijd in gedachten, tot Maritsa vroeg, waar hij zo over peinsde.

„Over Peter,” zei Iwan. „Hij zal nu ook wel niet veel meer te eten hebben. Misschien lijdt hij wel honger. En morgen is het Kerstmis!”

Maritsa antwoordde niet dadelijk. Ze schrok een beetje. Wat verzon Iwan? Wou hij soms Peter van zijn koren meedelen? Maar zoveel konden ze immers niet missen. De jongens waren in hun groei. Die moesten veel eten. En Peter had het toch aan zichzelf te wijten, dat hij nu honger moest lijden. Nee, gierig was ze niet, daar kon die bedelaar van getuigen. Maar zoveel weggeven, dat je jezelf moest bekrimpen, dat hoefde toch niet. En dat zei ze eindelijk ook onomwonden tegen Iwan.

Toen bleef het weer even stil in het vertrek. Maritsa nam den kleinen Zurhof uit de wieg en begon hem te verzorgen.

Toen begon Iwan weer: „Morgen is het Kerstmis, Maritsa.”

Ze knikte. Dat wist ze immers wel. Ze ging voort met het aankleden van Zurhof.

„Een mooi feest is dat, Maritsa,” zei weer Iwan's rustige stem. „Toen heeft de Heere Jezus den hemel verlaten voor ons. Hij was rijk en werd arm voor ons. En eindelijk gaf Hij Zijn leven voor ons. Dat deed Hij alles, om ons zalig te maken, Maritsa. Zouden wij uit dankbaarheid dan niet iets voor Hem willen doen? Denk eens, dat Hij alles offerde, zelfs zijn leven. Is het dan teveel, dat wij onzen broer een deel van ons koren geven? De Heere Jezus wil toch, dat wij de armen geven van ons goed.”

Maritsa legde Zurhof terug in zijn wieg en dekte hem

zorgvuldig toe. Ze deed er heel lang over. En onderwijl bedacht ze, dat het was, zoals Iwan zeide. Het was niet moeilijk, gul te zijn van je overvloed. Maar je koren delen, zodat je zelf minder kreeg, dat was niet zo gemakkelijk. En toch was dat pas een offer. Toch kon ze zo alleen haar dankbaarheid tonen. Met schaamte bedacht ze, hoe ze wel kerstbroden gebakken had voor Kerstmis, maar in 't geheel niet gedacht had aan het Kind in de kribbe, die toch ook haar Zaligmaker wilde wezen. Kon ze ooit genoeg dankbaar zijn voor zulk een geschenk?

Morgen was het Kerstmis!

Ineens wendde ze zich om naar haar man.

„Iwan, weet je, wat je doet? Je haalt vlug de slee uit de schuur. Span het paard er voor, dadelijk, en haal ze alle vier hierheen. Ik heb broden genoeg gebakken. Ik zal vlug wat brood voor je inpakken. Dat eet je dan onderweg maar op, anders ben je niet meer voor donker terug. Het is gauw donker in deze dagen.“

Iwan sprong verheugd op.

„Ik wist het wel, ik wist het wel,“ zei hij. „Ja, ja, ik ga al, ik zal zo hard mogelijk rijden.“

De drie jongens hielpen hun vader het paard voor de slee spannen.

Even later gleeed ze in snelle vaart over den harden witten weg.

VI.

Peter wou juist zijn laatste kip, die hij voor het kerstmaal geslacht had, gaan plukken, toen Iwan met vrolijken groet het erf opreed.

Groot was de vreugde van het gezin, toen ze hoorden, waarvoor oom Iwan gekomen was. En Iwan zelf was

niet minder blij. Hij zag dadelijk, hoe vermagerd en hongerig ze waren.

„Maak maar vlug voort,” drong hij. „We moeten zo gauw mogelijk vertrekken, als we nog voor donker thuis willen zijn.”

Peter liep vlug naar zijn buurman, om te vragen, of die voor de koe wilde zorgen voor enkele dagen. Dan mocht hij de melk houden en ook gaf Peter hem nog de geslachte kip voor zijn moeite.

De buurman was heel blij met dat buitenkansje. Hij beloofde Peter, dat hij goed voor de koe zou zorgen en zijn vrouw ging dadelijk soep koken van de kip. Ze hadden een groot gezin en hun eigen kippen waren al lang op.

Na korten tijd zaten Peter en Anna en de twee jongens bij Iwan in de slee. Ze beschermden zich tegen de felle kou door dikke dekkleden. Peter stuurde nu.

Hoewel ze zich zoveel mogelijk gehaast hadden, was de middag toch al een eind heen, toen ze het dorp uitgleden. Snel schoot de slede voort over de witte vlakte, die blankte tegen de grauwe lucht. Maar toen ze het woud bereikten, sloop de schemer reeds tussen de hoge stammen en de wind blies de vlokken van de besneeuwde takken. Reeds hadden ze een groot deel van den bosweg afgelegd, toen het vermoelde paard eensklaps onrustig begon te snuiven en met een ruk vooruitschoot. Verschrikt nam Iwan de leidsels van Peter over. Hij begreep niet dadelijk wat er kon zijn. Het paard was zeker geschrokken. Zonder dat Iwan enige moeite deed het aan te zetten, vloog het over den ongelijken grond, alsof het vleugels had. De slee slingerde gevaarlijk. Daar moest toch iets zijn, dat het beest angstig maakte. Plotseling rees een vreselijk vermoeden bij Iwan. Onwillekeurig keek hij naar Peter en las in zijn ogen den-

zelfden angst. Beiden keken achterom en toen zagen zij de dreiging. Heel in de verte, waar in het bos lichte, open plekken waren, bewogen zich donkere stippen, die snel nader kwamen en groter werden. Soms klonk een zwak gehuil. Er bleef geen twijfel over: de wolven!...

Iwan en Peter beduidden elkaar, dat ze niets aan Anna en de jongens moesten zeggen. Bijna hadden ze den zoom van het woud bereikt. Ginds lichte reeds de vlakke. Misschien was daar nog redding.

Iwan keek weer om. Hij trachtte den afstand te schatten, die hen nog van de roofdieren scheidde. Groter werden de spookachtige gedaanten, duidelijker hoorden ze nu hun naar gehuil. Het paard rende als bezeten. Het struikelde over boomwortels, dreigde te vallen, maar spande zijn uiterste krachten in en holde weer voort. Nu vlogen ze het bos uit en de lichte vlakke op. Doch na enkele minuten hadden ook de wolven den zoom van het woud bereikt. Als onheilspellende schimmen kwamen ze recht op de slede aan. Iedere seconde wonnen ze. De afstand werd steeds kleiner.

Anna en de jongens zagen ze nu ook en ze hoorden het angstwekkend gehuil. Dicht tegen elkaar aan zaten ze in de slee en zagen met ontzetting het gloeien van de valse ogen.

Peter had de zweep genomen en die vast in de hand geklemd. Het was zijn enig wapen, maar hij was vastbesloten hun levens zo lang mogelijk te verdedigen.

Iwan had al zijn aandacht nodig voor het paard, dat als zinneloos voortrende.

Anna sloeg haar armen om haar jongens. Ze zagen, hoe de wolven bijna de slee bereikt hadden. Reeds maakte de voorste zich gereed haar te bespringen. En al zou het Peter gelukken dezen weg te striemen, daar zouden er het volgende ogenblik tien, twintig de slee omsingelen en dan waren zij verloren.

Het dorp was nog ver. En de vlakte lag geheel verlaten. Nergens hulp. Nergens redding!...

In hun nood baden zij tot God, of Hij hun ziel genadig wilde zijn, om Jezus' wil.

En morgen zou het Kerstmis zijn....

VII.

Boven het wijde, Russische land zweefde een vliegtuig, bestuurd door een ervaren piloot.

Hij kwam van een ver land en vloog naar een ander ver land en onder zich zag hij de wijde, witte vlakten, waartussen de wouden donkerden.

Plotseling zag zijn scherpe blik uit een dier geheimzinnige wouden een slede in razende vaart te voorschijn komen en met evengrote snelheid over de vlakte glijden. En daarna... donkere stippen, die vliegensvlug voortrolden over den witten grond.

Toen begreep de piloot, die het Russische land kende, het gevaar, waarin de mensen in de slee verkeerden. En snel bedacht hij een plan tot hulp. Het was hoog tijd. Juist toen de wolven zich gereedmaakten de slee te bespringen, liet hij zijn vliegtuig, als een grote blinkende, vogel, pijlsnel dalen, tot dicht boven de slee. En opeens liet hij zijn motor ronken zo hard hij kon. Hij wist zelf niet, hoe hij zo gauw op de gedachte gekomen was, maar, wat hij verwachtte, gebeurde: de wolven schrokken van het onverwachte geraas. Eerst bleven ze verbijsterd staan. Dan maakten ze, als op commando, rechtsomkeert en vluchtten hullend het bos weer in. Het vliegtuig bleef beschermend zweven boven de slee, tot deze het dorp bereikt had. Toen schoot het snel omhoog en verdween in de verte.

Iwan en Peter en Anna en de twee jongens en het arme, doodvermoeide paard, ze waren gered!

Den onbekenden piloot konden ze niet bedanken, maar ze brachten hun dank aan God, die het wonder van hun redding bewerkt had.

In Iwans en Maritsa's gastvrij huis bekwamen ze van den doorgestanen angst.

En Iwan maakte Peter en Anna gelukkig, door hun te vertellen, dat hij hen van koren en veekoeken zou voorzien, zolang hij zelf wat bezat. Peter hoefde dus zijn koe niet te verkopen. Ze zouden dan wel geen overvloed hebben, maar God kon ook schralen kost zegenen. Zo gingen ze dien avond ter ruste, dankbaar en vol vertrouwen.

En den volgenden dag was het Kerstmis.

UITGAVE VAN G. F. CALLENBACH N.V. NIJKERK